

Sygnatura akt I C 45/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2017 r.

Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Marek Dziwiński

Protokolant: Anna Lasko

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 maja 2017 r. w K.

sprawy z powództwa Agencji Nieruchomości Rolnych w W.

przeciwko K. G.

o zapłatę

I oddala powództwo,

II zasądza od strony powodowej Agencji Nieruchomości Rolnych w W. na rzecz pozwanej K. G. kwotę 934,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 900,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

S ygn. akt I C 45 /1 7

UZASADNIENIE

Strona powodowa Agencja Nieruchomości Rolnych w W., w pozwie złożonym w dniu 05 grudnia 2016 r., domagała się zasądzenia na jej rzecz od pozwanej K. G. kwoty 2.418,18 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 11.08.2016 r. do dnia zapłaty od kwoty 2.018,29 zł oraz od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty od kwoty 399,89 zł., a także wniosła o zwrot kosztów procesu. Uzasadniając żądanie twierdziła, że zobowiązanie pozwanej wynika z korzystania przez nią bez tytułu prawnego w latach 2008 – 2013 z działki o numerze (...) położonej w obrębie M., gmina L., dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze księga wieczysta KW nr (...), stanowiącej własność Skarbu Państwa i pozostającej w zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych w W.. Na kwotę dochodzoną pozwem składa się, wyliczona zgodnie z art. 39b ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, wysokość 5-krotności czynszu od 3.12.2011 r. oraz wysokość średniego czynszu za okresy wcześniejsze, a także równowartość uiszczanego podatku rolnego.

Pozwana K. G. w sprzeciwie od nakazu zapłaty wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów postępowania. Uzasadniając swoje stanowisko zgłosiła zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem. Wywodziła, że – zgodnie z art. 229 §1 k.c. w zw. z art. 39 b ust. 3 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa - roszczenie o wynagrodzenie z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości ma roczny okres przedawnienia od dnia zwrotu nieruchomości, a działki zostały zwrócone z końcem 2013 r., kiedy to zaprzestała uprawy ziemi, nie dokonywała zasiewów oraz nie występowała z kolejnymi wnioskami o dopłaty obszarowe.

W odpowiedzi na sprzeciw strona powodowa dodatkowo wniosła o nieuwzględnienie podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia w oparciu o przepis art. 5 k.c.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Działka o numerze (...) położona w obrębie M., gmina L., dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze księga wieczysta KW nr (...), stanowiła w latach 2008 - 2013 własność Skarbu Państwa i pozostawała w zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych w W.. Pozwana samowolnie, bez zawarcia umowy z właścicielem, zajmowała tę działkę w okresie od 2008 do końca 2013 r. Na zajętej działce prowadziła w tym czasie produkcję rolną i otrzymywała z tego tytułu dopłaty obszarowe od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Należny podatek rolny w tym okresie uiszczala strona powodowa.

(okoliczności bezsporne)

W dniu 16.05.2014 r. strona powodowa wystawiła pozwanej fakturę VAT na kwotę 1.905,29 zł za bezumowne korzystanie z nieruchomości za okres od 01.01.2008 r. do 31.12.2013 r. Następnie w dniu 15.05.2014 r. skierowała notę księgową nr (...) obciążającą pozwaną kwotą 113,00 zł stanowiącą równowartość uiszczzonego przez stronę powodową podatku rolnego za lata 2008 – 2013. Wezwaniami do zapłaty z dnia 2.08.2016 r., które pozwanej doręczono w dniu 03.08.2016 r., strona powodowa domagała się zapłaty kwoty 2.282,75 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne użytkowanie oraz odsetek ustawowych od tej kwoty, a także zapłaty kwoty 113,00 zł stanowiącej równowartość podatku rolnego wraz z odsetkami.

(dowód: faktura VAT nr (...) k. 10, nota księgowa k. 32, wezwania do zapłaty k. 33-34 wraz potwierdzeniami odbioru na odwrotach tych kart).

Sąd zważył co następuje:

Swoje rozstrzygnięcie sąd wydał na podstawie stanu faktycznego ustalonego przede wszystkim w oparciu o okoliczności bezsporne i przyznane, które dodatkowo logicznie korespondują za zgromadzonymi w aktach dokumentach, takimi jak wydruk elektronicznej księgi wieczystej, informacji (...) o dopłatach obszarowych oraz deklaracjach podatkowych za poszczególne lata.

Główną składową żądania pozwu stanowiła kwota 2.018,29 zł z tytułu użytkowania działki przez pozwaną bez tytułu prawnego w latach 2008 – 2013 r. Bezsporne jest, że w tym okresie K. G. użytkowała działkę nr (...), położoną w obrębie M. bez tytułu prawnego. W okresie tym dodatkowo występowała z wnioskami o dopłaty obszarowe. Datę końcową tego bezumownego korzystania wyznacza dzień 31.12.2013 r., co również pozostaje poza sporem, gdyż wobec nienegowania przez stronę powodową faktu, że przekazanie na rzecz Agencji działki w tej dacie, fakt ten – po myśli art. 230 k.p.c. – można było uznać za przyznany. W konsekwencji od dnia 31.12.2013 r. rozpoczął się bieg terminu przedawnienia. W tym miejscu należy także wskazać, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lutego 2015 r., sygn. II CSK 359/14, zajął stanowisko w którym stwierdził, że do zwrotu rzeczy nie jest wymagana jakakolwiek szczególna forma. W szczególności nie jest wymagane protokolarne przekazanie rzeczy. Termin „zwrot rzeczy” należy wiązać nie tylko ze świadomym przekazaniem rzeczy przez dotychczasowego posiadacza właścicielowi, lecz w istocie z każdą sytuacją, w której właściciel uzyskał możliwość bezpośredniego władztwa nad rzeczą, a dotychczasowy posiadacz to władztwo utracił (zob. wyrok SN z dnia 6 lutego 2015 r., sygn. II CSK 359/14, LEX nr 1653744).

Spór w tej części żądania pozwu, wobec uznania za przyznany faktu przekazania działki w dniu 31.12.2013 r., rozciąga się na kwestię skuteczności podniesionego przez K. G. zarzutu przedawnienia.

Zgodnie z - obowiązującym od 3.12.2011 r. - przepisem art. 39b ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (t.j.: Dz.U.2015.1014), osoba władająca nieruchomością wchodzącą w skład (...) bez tytułu prawnego jest zobowiązana do zapłaty na rzecz Agencji wynagrodzenia za korzystanie z tej nieruchomości w wysokości stanowiącej 5-krotność wywoławczej wysokości czynszu, który byłby należny od tej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu. Do roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie bez tytułu prawnego z nieruchomości Zasobu nie stosuje się przepisów art. 224-231 k.c., z wyłączeniem art. 229 k.c.

Pozwana skorzystała z dobrodziejstwa przewidzianego treścią art. 229 § 1 k.c., zgodnie z którym roszczenia właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy, o zwrot pożytków lub o zapłatę ich wartości przedawniają się z upływem roku od dnia zwrotu rzeczy. W oparciu o ten przepis podniosła zarzut przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem.

Przyjmując zatem, że działka oznaczona numerem (...) w M. została zwrócona stronie powodowej z końcem 2013 r., zaś pozew w sprawie niniejszej został złożony dnia 01.12.2016 r. należało stwierdzić skuteczność zgłoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia.

Wyjaśnieniu podlega poboczna kwestia rodzaju „wykonywanego” posiadania przez K. G., gdyż ta kwestia była podnoszona w toku wzajemnego składania pism procesowych. Pozwana nie władała działką nr (...) na podstawie jakiegokolwiek formalnej umowy (pisemnej lub ustnej), ani też nie było możliwe przyjęcie, że władała nią jako posiadacz zależny na podstawie umowy konkludentnej. Nie było także żadnych podstaw do przyjęcia, że pozwana władała działką nr (...) jako jej użytkownik. Nie było wreszcie dowodów mogących świadczyć o tym, że pozwana korzysta z tej działki jako posiadacz zależny. Przeciwnie, wykorzystywała ona rolniczo działkę nr (...) dla swoich potrzeb i jako producent rolny otrzymywała dopłaty obszarowe od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Stan prawny tych działek i świadomość pozwanej w tym zakresie były prawnie irrelewantne dla potrzeb niniejszej sprawy. Posiadacz samoistny może wiedzieć o tym, że włada cudzą rzeczą, co najwyżej pozostaje wówczas posiadaczem w złej wierze (np. art. 172 § 1 k.c.). Pozwana mogła więc zdawać sobie sprawę z tego, że włada cudzym gruntem, co nie pozbawiało jej automatycznie możliwości uznania za posiadacza samoistnego. W świetle art. 336 k.c. posiadaczem samoistnym rzeczy jest bowiem ten, kto nią włada jak właściciel i taka sytuacja miała miejsce w niniejszej sprawie.

Zdaniem sądu nie wystąpił szczególnie uzasadniony przypadek, aby wykorzystać art. 5 k.c. do uznania podniesionego przez K. G. zarzutu przedawnienia jako nadużycie prawa podmiotowego. Wprawdzie podniesienie zarzutu przedawnienia jest wykonywaniem prawa podmiotowego i podlega ocenie pod kątem społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa i zasad współzycia społecznego, lecz postawienie zarzutu naruszenia zasad współzycia społecznego może nastąpić tylko w wyjątkowych i rażących okolicznościach (porównaj wyrok SN z 7.11.2003 r., V CK 399/02; wyrok SN z 1.12.2010 r., I CSK 147/10, L.). Stosując art. 5 k.c. należy mieć na względzie jego szczególnie charakter i użycie w nim klauzul generalnych. Agencja od 3.12.2011 r. (kiedy wszedł w życie dodany art. 6a ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa) została wyposażona w narzędzia prawne pozwalające zweryfikować, na które z zarządzanych przez nią gruntów składane są wnioski o dopłaty. Natomiast czynności zmierzające do zaspokojenia Agencji, po wystawieniu faktury w dn. 16.05.2014 r., zostały podjęte dopiero 2.08.2016 r. (data wezwań do zapłaty). Przez ten okres od końca 2011 r. do 2.08.2016 r. Agencja pozostawała w zasadzie bierna i trudno byłoby bronić podniesionego w piśmie przygotowawczym z 25.04.2017 r. twierdzenia, że olbrzymia powierzchnia wszystkich gruntów zarządzanych przez Agencję tj. 1.700.000 ha stanowi przeszkodę w efektywnym sprawowaniu zarządu, a w szczególności dbania o wpływ należnych Agencji przychodów. Takie swoiste przeoczenie Agencji nie powinno podlegać ochronie prawnej udzielanej przez sąd w ramach wykorzystania zupełnie wyjątkowej instytucji przewidzianej w art. 5 k.c.

Rekapitułując, skuteczne zgłoszenie przez pozwaną zarzutu przedawnienia pozostawiało jej zobowiązanie wobec strony powodowej jedynie zobowiązaniem naturalnym, a takiemu zobowiązaniu nie przysługuje ochrona prawna (art. 117 § 2 k.c.). Skutecznie podniesiony zarzut przedawnienia zadecydował o oddaleniu przez sąd tej części żądania pozwu.

Drugą składową żądania zgłoszonego w pozwie był uiszczony przez Agencję Nieruchomości Rolnych w W. podatek rolny za lata 2008-2013 r. wraz ustawowymi odsetkami, stanowiący łącznie kwotę 399,89 zł.

Stosownie do treści przepisu art. 3 ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 1984 r. nr 52 poz. 268 ze zm.) podatek rolny, w przypadku, gdy posiadacz gruntu wchodzącego w skład zasobów Skarbu Państwa (Agencji Nieruchomości Rolnych) jest bez tytułu prawnego, obciąża odpowiednie jednostki Skarbu Państwa

(obecnie Agencje Nieruchomości Rolnych). Strona powodowa nie wskazała podstaw dlaczego to K. G. miałyby ponosić koszty podatku. W tej sytuacji jedynym podmiotem zobowiązanym do uiszczenia podatku rolnego za działkę nr (...) za lata 2008-2013 była Agencja Nieruchomości Rolnych. Zatem brak było podstaw do zasądzenia od pozwanej kwoty stanowiącej równowartość opłaconego podatku w kwocie 399,89 zł. Zdecydowało to o oddaleniu drugiej części żądania pozwu.

Mając na uwadze ustalone w sprawie okoliczności faktyczne oraz przywołane wyżej motywy – po myśli art. 229 § 1 k.c. w związku z art. 39b ust. 1 – 3 Ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (tekst jedn. Dz.U.2015.1014), a także art. 3 ust. 1 pkt 4 lit. b ustawy z 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. z 1984 r. nr 52 poz. 268 ze zm.) – orzeczono jak w pkt. I wyroku.

Przed wydaniem końcowego rozstrzygnięcia sąd postanowił o oddaleniu wniosku o dopuszczeniu dowodu z zeznań świadków wymienionych w sprzeciwie od nakazu zapłaty, wobec faktu uznania ich za przyznane (art. 230 k.p.c.). Przeprowadzenie tych dowodów na okoliczność zwrotu przez K. G. na rzecz (...) działki w roku 2014 stało się zbędne, gdyż wobec biernej postawy strony powodowej sąd uznał te okoliczności za przyznane.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu znajduje uzasadnienie w treści art. 98 k.p.c. w związku z § 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2015, poz. 1804 ze zm.) i składa się na nie kwota 900,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego oraz kwota 34,00 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej za udzielone pełnomocnictwa.